

Płk prof. dr hab. Andrzej M. Słowiński

HISTORIA INSTYTUTU MEDYCYNY WOJSKOWEJ WOJSKOWEJ AKADEMII MEDYCZNEJ IM. GEN. DYW. PROF. BOLESŁAWA SZARECKIEGO

Historia Instytutu Medycyny Wojskowej WAM działającego przez ponad 30 lat w strukturach wyższego Szkolnictwa Służby Zdrowia WP stanowi istotny przyczynek do poznania, powstania i rozwoju polskiej myśli wojskowo-medycznej realizowanej w teorii i praktyce.

Niewątpliwym asumptem do podjęcia tego tematu był fakt reorganizacji wojskowego wyższego szkolnictwa medycznego oraz rozwiązanie w 2002 roku Wojskowej Akademii Medycznej.

Autor niniejszego zarysu historycznego, jako długoletni pracownik naukowy oraz komendant Instytutu podjął się próby zebrania materiałów i opracowania historii tej jednostki naukowo-dydaktycznej. Praca ta nie pretenduje do pełnego i szczegółowego przedstawienia tematu i należy ją traktować jako zarys historii prezentowanego Instytutu. Autorowi nie udało się dotrzeć do wielu materiałów historycznych, jak również odtworzyć wielu faktów i zdarzeń. Autor żywi jednak nadzieję, że może kolejne opracowanie historyczne na ten temat obejmie go w sposób pełniejszy i bardziej wszechstronny. Dołączona dość skromna dokumentacja fotograficzna w określony sposób ilustruje i uzupełnia działalność Instytutu.

Przedstawiony zarys historyczny Instytutu ma na celu:

- zobrazować jego rozwój oraz wkład w problematykę medycyny wojskowej w Polsce,
- przedstawić osiągnięcia naukowo-badawcze, dydaktyczne, organizacyjne i społeczne,
- zilustrować wkład Instytutu w rozwój tych dziedzin naukowych, które były w nim reprezentowane,
- zachować od zapomnienia i przekazać dla pamięci nazwiska jego pracowników naukowych – oficerów i osób cywilnych.

Wypada zaznaczyć, że jest to pierwsze i jak na razie, nie licząc krótkich wzmianek okolicznościowych, jedyne opracowanie historii Instytutu.

Ogólna charakterystyka Instytutu Medycyny Wojskowej

Instytut Medycyny Wojskowej zajmował się tymi dziedzinami nauk wojskowo-medycznych – za wyjątkiem chirurgii polowej i interny polowej – które stanowiły podstawę właściwego przygotowania lekarza wojskowego do jego zadań w czasie pokoju i wojny oraz stanowił w ramach WAM trzon edukacji przyszłych lekarzy wojskowych, jak również w późniejszym okresie ich służby był podstawą doskonalenia ich umiejętności w ramach szkolenia podyplomowego i specjalizacji zawodowej.

Sięgając myślą wstecz w przeszłość, można stwierdzić, że udzielaniem pomocy rannym i chorym żołnierzom w czasie wojen w różnych armiach i różnych okresach historycznych zajmowały się osoby o różnym stopniu przygotowania fachowego do tych funkcji: znachorzy, cyrulicy, balwierze, felczerzy, wreszcie lekarze z wykształceniem uniwersyteckim.

W miarę upływu lat narastało przekonanie o potrzebie posiadania w ramach coraz liczniejszych armii dobrze przygotowanego personelu medycznego, który sprostałby wymaganiom obsługi medycznej walczących żołnierzy. Pod koniec XVIII wieku pojawiła się tendencja do kształcenia pracowników służby zdrowia w odrębnych uczelniach wojskowo-medycznych.

I tak w ostatnich latach XVIII wieku powstały uczelnie wojskowo-medyczne w armiach austriackiej, pruskiej i rosyjskiej, do których później dołączyły ośrodki szkolenia lekarzy wojskowych w Wielkiej Brytanii, Włoszech, Rumunii i innych państwach europejskich.

W 1864 roku zawarta została Konwencja Genewska dotycząca poprawy losu rannych i chorych żołnierzy w trakcie konfliktów zbrojnych. Fakt ten zmusił władze państw sygnatariuszy Konwencji do

Komendanci Instytutu Medycyny Wojskowej

Plk prof. Andrzej Słowiński
1974 - 1985

Plk prof. Tadeusz Mosiniak
1986 - 1993

Plk prof. Józef Kocur
1994 - 1997

Plk prof. Andrzej Buczyński
1998 - 2002

właściwego przygotowania się do wypełnienia wziętych na siebie zobowiązań i przystosowania służby zdrowia sił zbrojnych do realizacji zapewnienia pomocy medycznej rannym i chorym w czasie wojny.

Odnosnie polskiego szkolnictwa wojskowo-medycznego należy stwierdzić, że w czasie Pierwszej Rzeczypospolitej istniały kursy dla chirurgów i felczerów wojskowych w Warszawie i Tulczynie; natomiast w okresie rozbiorów Polski kształciły lekarzy dla potrzeb wojska Akademia Medyko-Chirurgiczna (1857-1862) oraz Wydział Lekarski Szkoły Głównej (1862-1869) w Warszawie.

Po odzyskaniu niepodległości po I Wojnie Światowej w naszym kraju powstała w 1922 roku Wojskowa Szkoła Sanitarna jako pierwsza w naszej historii uczelnia zajmująca się szkoleniem pracowników służby zdrowia na poziomie uniwersyteckim i datę tę uważa się za początek szkolnictwa wojskowo-medycznego w Polsce. Szkoła, a po zmianie nazwy - Centrum Wyszkożenia Sanitarnego (CWSan), działała w Warszawie do wybuchu II Wojny Światowej.

W okresie po II Wojnie Światowej całość szkolnictwa wojskowo-medycznego – nie licząc krótkiego okresu działalności w Lublinie – przeniesiona została do Łodzi, początkowo jako ośrodek szkoleniowy głównie na poziomie kształcenia felczerów wojskowych (Wojskowe Centrum Wyszkożenia Medycznego – WCWMed) do roku 1958, a po tej dacie jako wyższa szkoła wojskowo-medyczna (Wojskowa Akademia Medyczna im. gen. B. Szareckiego) do 2002 r.

Przedstawiony krótki rys historyczny szkolnictwa wojskowo-medycznego w Polsce pozwala lepiej zorientować się w działalności prezentowanego Instytutu.

Na wstępie kilka słów należy poświęcić nazwie, jaką posiadał Instytut w poszczególnych latach jego działalności. A przedstawiały się one następująco:

- Zespół Katedr Wojskowo-Medycznych (1970—1973),
- Instytut Medycyny Wojskowej (1974-1986),
- Instytut Organizacji Ochrony Zdrowia Wojsk (1987-1998),
- Instytut Organizacji Ochrony Zdrowia Wojsk i Zdrowia Publicznego (1999-2002).

W dalszym ciągu niniejszej pracy Autor będzie posługiwał się terminem Instytutu Medycyny Wojskowej, chyba że z treści omawianego zagadnienia będzie wynikać inaczej. Wraz ze zmianą nazwy Instytutu zmienił się również obszar jego teoretycznego i praktycznego zainteresowania oraz skład jego poszczególnych komórek organizacyjnych, głównie zakładów.

W skład Instytutu Medycyny Wojskowej wchodziły:

Zakład Organizacji Ochrony Zdrowia Wojsk jako podstawowa i wiodąca jednostka organizacyjna Instytutu,

- Zakład Ochrony Radiologicznej i Toksykologii,
- Zakład Medycyny Zapobiegawczej powstały z połączenia w 1975 r. Zakładu Epidemiologii Wojskowej i Zakładu Higieny Wojskowej,
- Zakład Medycyny Morskiej i Tropikalnej (z siedzibą w Gdyni),
- Zakład Taktyki Ogólnej i Rodzajów Wojsk,
- Zakład Zaopatrzenia Medycznego (przejęciowo Zakład Farmacji Wojskowej),
- Zakład Nauk Społecznych,
- Zakład Historii Medycyny z Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia,
- Zakład Metodyki Pracy Służby Zdrowia w Jednostce Wojskowej,
- Zakład Szkolenia Sanitarnego i Medycyny Katastrof (początkowo działający jako Cykl Szkolenia Sanitarnego),
- Zakład Informatyki Medycznej,
- Zakład Bioetyki i Prawa Medycznego,
- w latach 1997-1998 w strukturze Instytutu istniał nieetatowy Zakład Alergologii.

Przedstawiony skład komórek organizacyjnych Instytutu obrazuje jego zakres działalności i skalę problematyki naukowej i dydaktycznej. Omawiane jednostki przez cały czas w większości swego składu zlokalizowane były w obiekcie przy ul. Żeligowskiego 7/9.

Instytut decydował w głównej mierze o charakterze wojskowo-medycznym uczelni i odróżniał Wojskową Akademię Medyczną od innych Akademii Medycznych w Polsce. Instytut spełniał wiodącą i koordynującą rolę w zakresie badań naukowych, zajęć dydaktycznych w szkoleniu przed- i podyplomowym oraz różnorodnych przedsięwzięć organizacyjnych (ćwiczenia polowe, ćwiczenia dowódczo-sztabowe itp.) w dziedzinie dyscyplin wojskowo-medycznych.

Obsada stanowiska komendanta Instytutu przedstawiała się następująco:

- płk prof. Stanisław Andrzejewski (1970-1973),
- płk prof. Andrzej Słowiński (1974-1985),
- płk prof. Tadeusz Mosiniak (1986-1993),
- płk prof. Józef Kocur (1994-1997),
- płk prof. Andrzej Buczyński (1998-2002).

Na początku 1970 roku powołany został w Wojskowej Akademii Medycznej Zespół Katedr Wojskowo-Medycznych, w skład którego weszły Katedra Organizacji i Taktyki Wojsk i Służb (w składzie 4-ch Zakładów), Katedra Higieny i Epidemiologii Wojskowej oraz Katedra Ochrony Radiologicznej i Toksykologii. Sukcesywnie przeobrażano katedry w zakłady i do Instytutu włączone zostały nowe komórki organizacyjne aż do osiągnięcia stanu jak to zostało podane powyżej.

Placówki skupione w ramach Instytutu prowadziły szeroki zakres badań naukowych głównie z zakresu organizacji ochrony zdrowia wojsk, działalności jednostek i urzędzeń służby zdrowia w czasie pokoju i wojny, wyposażenia medycznego w sprzęt i materiały, problemów związanych z medyczną osłoną od broni masowego rażenia, zagrożenia epidemiologicznego, toksykologicznego i promieniotwórczego, a także wpływu warunków geograficzno-klimatycznych na zdrowie żołnierzy i działanie wojskowej służby zdrowia.

W Instytucie przygotowywano projekty instrukcji służbowych, materiały normatywne, ekspertyzy i opinie dla potrzeb MON, materiały dydaktyczne potrzebne do szkolenia z zakresu dyscyplin wojskowo-medycznych. Zajęcia dydaktyczne prowadzono dla podchorążych wszystkich lat studiów i kierunków nauczania. Przygotowywano i prowadzono praktyczne zajęcia polowe w okresie szkolenia poligonowego oraz w ramach dużych ogólnoakademickich wieloszczeblowych ćwiczeń w polu pod umownymi kryptonimami „Lancet” i „Eskulap”. W ramach szkolenia podyplomowego organizowano

Ćwiczenia poligonowe (1975)

Ćwiczenia polowe „Lancet”

i przeprowadzano kursy przygotowawcze do specjalizacji medycznych oraz kursy doskonalące dla różnych grup kadry zawodowej i rezerwy służby zdrowia WP. Oficerowie Instytutu uczestniczyli w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych w terenie oraz w pracach zespołów badawczych organizowanych przez Instytucje Centralne MON. W ramach szkolenia rezerw służby zdrowia (lekarze, farmaceuci, średni personel medyczny, podoficerowie sanitarni) prowadzone były kursy stacjonarne i poligonowe. Instytut organizował wiele konferencji naukowych i naukowo-szkoleniowych, realizował liczne zadania naukowo-badawcze w ramach programów resortowych – głównie MON i MZiOŚ – oraz KBN.

Dorobek naukowy kadry Instytutu to kilkanaście tytułów naukowych profesora i doktora habilitowanego oraz kilkadziesiąt stopni doktora nauk. Wymiernym wynikiem prowadzonych badań stały się liczone w setki zwarte publikacje w krajowych i zagranicznych czasopismach naukowych oraz artykuły popularno-naukowe w prasie. Wielokrotnie rezultaty własnych badań naukowych referowane były na zjazdach, konferencjach, sympozjach i innych spotkaniach naukowych.

Przedstawiona powyżej ogólna charakterystyka Instytutu Medycyny Wojskowej zostaje uzupełniona i znacznie poszerzona w trakcie prezentowania poszczególnych zakładów, wchodzących w jego skład organizacyjny.

Zakład Organizacji Ochrony Zdrowia Wojsk

Historia Zakładu OOZW – a od roku 1973 Katedry o tej samej nazwie – działającego przez ponad 50 lat w strukturach wyższego szkolnictwa służby zdrowia WP (WCWMed WAM), stanowi istotny przyczynek do powstania i rozwoju polskiej myśli wojskowo-medycznej.

Zakład stanowił i nadal stanowi ośrodek naukowo-badawczy i szkoleniowy zajmujący się zagadnieniami organizacji i funkcjonowania systemu zabezpieczenia medycznego walczących wojsk w czasie konfliktów zbrojnych jak również w trakcie pokojowej działalności służby zdrowia w garnizonach i na poligonach ćwiczebnych.

Zakład OOZW kontynuował działalność istniejącego w WCWMed cyklu OTMS (1950-1958) oraz w WAM Katedry OTSZ (1958-1964). Z chwilą powołania do życia Instytutu Medycyny Wojskowej Zakład znalazł się w jego składzie początkowo pod niezmienioną nazwą (OTSZ) a od 1974 roku jako

Zakład Organizacji Ochrony Zdrowia Wojsk

od lewej: ppor. lek. Jarosław Wojsa, por. lek. Mateusz Maciejewski, kpt. dr n. med. Andrzej Jankowski, Barbara Grzelak, kpt. mgr farm. Jerzy Grześków, płk dr n. med. Marian Dójczyński (kierownik Zakładu), mjr dr n. med. Mirosław Wanago, ppłk dr n. med. Henryk Kapusta, ppłk dr n. med. Adam Wegner, mjr dr n. med. Marek Skalski

Zakład Organizacji Ochrony Zdrowia Wojsk. W roku 2000 Zakład poszerzył swoją działalność naukową i szkoleniową i przyjął nazwę Zakładu Organizacji Ochrony Zdrowia Wojsk i Zarządzania w Służbie Zdrowia, a następnie Zakładu Organizacji i Ochrony Zdrowia Wojsk i Zdrowia Publicznego. Zakład cały czas znajdował się w obiekcie wojskowym przy ul. Żeligowskiego 7/9. Z chwilą rozwiązania WAM Zakład OOOZW i ZP nie uległ likwidacji; został włączony do nowopowstałego w Warszawie Wojskowego Instytutu Medycznego.

W 1991 r. Zakład został wyposażony w 10 komputerów IBM co pozwoliło na utworzenie nieetatowej pracowni komputerowej.

Obsada kierownicza Zakładu zmieniała się dość często. I tak cyklem OTMS w WCWMed kierowali kolejno: ppłk lek. Marian Stempa (1950), ppłk lek. Stanisław Boczar (1950-1954) i mjr lek. Paweł Wieczorek (1954-1958).

Natomiast kierownikami Zakładu OOOZW byli:

- płk prof. Bogumił Kołaczkowski (1958-1963),
- płk doc. Paweł Wieczorek (1963-1964),

przejściowo na to stanowisko byli wyznaczeni, ale go nie objęli:

- gen. bryg. dr med. Jerzy Ejmont,
- płk dr med. Adam Gasperowicz,
- płk prof. Andrzej Słowiński (1964-1985),
- płk dr med. Jan Zdunowski (1985-1987),
- płk dr med. Marian Dójczyński (1987-).

Zadania Zakładu OOOZW obejmowały dwa zasadnicze obszary działania:

- szkolenie personelu medycznego na poziomie przeddyplomowym i podyplomowym,
- prowadzenia badań naukowych w prezentowanej dziedzinie.

Działalność szkoleniowa Zakładu obejmowała bardzo szeroki obszar tak pod względem zakresu i form szkolenia jak również składu grup szkoleniowych.

Szkolenie przeddyplomowe podchorążych WAM dotyczyło studentów medycyny, stomatologii, farmacji, psychologii i analityki lekarskiej zgodnie z programem studiów ustalonym przez MZiOŚ oraz uzupełnionym przez MON i dostosowanym do potrzeb wojskowej służby zdrowia.

Ćwiczenia studentów na mapach w Zakładzie OOOZW (prowadzi kpt. dr n. med. Andrzej Jankowski – adiunkt Zakładu OOOZW).

Szkolenie podyplomowe obejmowało grupy lekarzy i farmaceutów wojskowych i przeprowadzane było w formie kursów problemowych z tematyką i czasem ich trwania ustalonym przez przełożonych fachowych szczebla centralnego. Odrębną formą szkolenia podyplomowego były kursy przedegzaminacyjne i specjalizacyjne dla lekarzy specjalizujących się w dziedzinie OOW. Szkolenie podyplomowe dotyczyło również lekarzy wykładowców Studiów Wojskowych Akademii Medycznych oraz kadry medycznej różnych ogniw służby zdrowia innych resortów (MSW, MZ i OS), a także dla potrzeb Obrony Cywilnej. Szkolone były w Zakładzie również rezerwy służby zdrowia, głównie lekarze i farmaceuci, przewidziani planami mobilizacyjnymi do służby w WP w czasie wojny.

W szkoleniu uwzględniany był szeroki zakres metod dydaktycznych (wykłady, ćwiczenia na mapach i w terenie, ćwiczenia poligonowe, seminaria i konsultacje oraz zaliczenia w postaci egzaminów i kolokwiów), a działalność szkoleniowa zawsze znajdowała należne i ważne miejsce w pracy Zakładu i zawsze angażowała większość czasu całego personelu dydaktyczno-naukowego oraz uważana była za podstawową działalność Zakładu. W celu popularyzowania zagadnień organizacji ochrony zdrowia wojsk wśród podchorążych WAM Zakład organizował konkursy (quizy) z tej dziedziny oraz prowadził Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie, które miało, niestety, ograniczony zasięg.

Ważnym elementem szkolenia było organizowanie i przeprowadzanie ćwiczeń polowych jednostek i urządzeń ruchomych służby zdrowia – głównie szpitali polowych – oraz ćwiczeń dowódczo-sztabowych ogarów dowodzenia służbą – szefostwa, komendy – w warunkach polowych.

Ćwiczenia polowe przeprowadzane były głównie w ramach letniego okresu szkolenia, na terenie poligonu wojskowego, a czasami także w okolicach Łodzi. Zakład uczestniczył również w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych ogarów dowodzenia służbą zdrowia szczebla operacyjnego przeprowadzanych wspólnie z Szefostwem Służby Zdrowia resortu. W uzupełnieniu należy podać w tym miejscu, że oficerowie Zakładu powoływani byli bardzo często na różnego rodzaju ćwiczenia polowe i dowódczo-sztabowe w charakterze ćwiczących, rozjemców, członków aparatu naukowo-badawczego oraz grup omówienia ćwiczeń, co stanowiło ważny element podnoszenia kwalifikacji fachowych tych oficerów. W tej sytuacji większość oficerów Zakładu wyznaczana była na stanowiska dowódcze nowo formowanych jednostek i urządzeń medycznych, co umożliwiało konfrontację wiedzy teoretycznej z praktycznym działaniem.

Praca punktu opatrunkowego podczas zajęć poligonowych

Pracownicy Instytutu na poligonie
(w środku płk prof. Andrzej Słowiński - komendant Instytutu)

Działalność naukowo-badawcza stanowiła drugi podstawowy filar pracy Zakładu. Tematyka badań naukowych Zakładu obejmowała:

- zagadnienia organizacji i funkcjonowania polowych jednostek i urzędzeń służby zdrowia,
- zagadnienia zabezpieczenia leczniczo-ewakuacyjnego wojsk w warunkach stosowania różnego rodzaju środków walki,
- optymalizację struktur organizacyjnych i zasad funkcjonowania jednostek oraz urzędzeń medycznych,
- zagadnienia współdziałania wojskowej i cywilnej służby zdrowia w czasie konfliktu zbrojnego,
- metodologię określania wielkości i struktury strat sanitarnych walczących wojsk,
- zagadnienia planowania i kierowania zabezpieczeniem leczniczo-ewakuacyjnym z możliwościami wykorzystania współczesnych technik informatycznych,
- organizację opieki lekarskiej w jednostkach wojskowych i garnizonach w czasie pokoju,
- badanie zasad funkcjonowania wojskowej służby zdrowia w armiach innych państw.

Realizując badania naukowe wprowadzono w Zakładzie, obok dotychczas stosowanych metod, nowe metody badawcze: eksperyment naukowy, metody analizy sieciowej oraz symulację komputerową.

Działalność naukowa uzewnętrzniała się w postaci publikacji w specjalistycznych czasopismach wojskowo-medycznych i medycznych krajowych i zagranicznych, publikacji służbowych, referatów na zjazdach i konferencjach oraz wykonywanych pracach, które przynosiły ich autorom stopnie doktora nauk medycznych i doktora habilitowanego nauk medycznych.

Dorobek naukowy oficerów lekarzy Zakładu OOOZ przedstawia się następująco:

- tytuł profesora nauk medycznych otrzymało dwóch oficerów (Bogumił Kołaczkowski, Andrzej Słowiński),
- stopień doktora habilitowanego nauk medycznych uzyskało trzech oficerów (Paweł Wieczorek, Andrzej Słowiński, Kazimierz Uglik),
- stopień doktora nauk medycznych uzyskało 15 oficerów służących w Zakładzie oraz 23 spoza Zakładu w oparciu o jego możliwości,

Instytut na forum międzynarodowym (drugi z prawej płk dr n. med. Marian Dójczyński kierownik Zakładu OOOZ).

- łączna lista publikacji naukowych wynosi ok. 500 pozycji,
- wszyscy oficerowie będący pracownikami Zakładu uzyskali II stopień specjalizacji z OOW; większość uzyskała poza tym specjalizacje z innych dziedzin medycyny,
- zespół oficerów Zakładu był dwukrotnie wyróżniany nagrodą naukową Ministra Obrony Narodowej, a płk prof. A. Słowiński – nagrodą naukową Szefa Sztabu Generalnego WP.

Osiągnięcia naukowe i szkoleniowe Zakładu OOW nie byłyby możliwe bez przemyślanej i szerokiej współpracy i współdziałania z innymi ośrodkami naukowymi i cywilnymi krajowymi i zagranicznymi. Najściślej współpraca ta układała się z poszczególnymi instytutami i katedrami WAM, a w skali WP dotyczyła takich ośrodków jak: Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej, Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii, Akademia Sztabu Generalnego (obecnie Akademia Obrony Narodowej), Wyższa Szkoła Służb Kwatermistrzowskich, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego i inne.

Dorobek naukowy Zakładu oraz wymiana doświadczeń naukowych dokonywane były na konferencjach naukowych organizowanych przez pracowników Zakładu. W latach 70-tych i 80-tych ubiegłego stulecia były to konferencje naukowo-szkoleniowe połączone tematycznie z kilkudniowymi ćwiczeniami polowymi WAM. Brało w nich udział liczne grono pracowników naukowych głównie wojskowych, ale również cywilnych ośrodków akademickich oraz przedstawiciele kierownictwa resortowej i cywilnej służby zdrowia.

Od roku 1997 kontynuowane są konferencje naukowo-szkoleniowe o rozszerzonej formule tematycznej i uczestnictwa. Są to konferencje naukowo-szkoleniowe wojskowej służby zdrowia, w których uczestniczy szerokie grono kadry dowódczej pionu medycznego WP, z oficerami szczebla centralnego włącznie. Udział w tych konferencjach stwarza okazję do szerokiej wymiany poglądów na bieżące problemy służby zdrowia WP między teoretykami i praktykami organizacji ochrony zdrowia wojsk. Konferencje te odbyły się kolejno w Piecyskach koło Bydgoszczy (1997), w Łodzi (1998), w Juracie (1999), w Dęblinie (2000), w Łodzi (2001), w Bydgoszczy (2002), w Nowej Rudzie (2003) oraz w Dobieszkowie koło Łodzi (2004).

Zakład OOW współpracował również w dziedzinie naukowej i szkoleniowej z zagranicznymi ośrodkami akademickimi głównie w ramach Układu Warszawskiego (Leningrad, Hradec Kralowe, Greifswald, Sofia, Belgrad), a po wstąpieniu Polski do NATO została nawiązana współpraca z Akademią Sanitarną Bundeswehry w Monachium. W największym wymiarze współpraca ta istniała z Wojskową

Wizyta pracowników Instytutu i Zarządu Wojskowej Służby Zdrowia w Wojskowej Akademii Medycznej w Hradec Kralowe (drugi z lewej płk dr n. med. Marian Dójczyński - kierownik Zakładu OOW).

Wizytacja Instytutu w Akademii Medycznej Bundeswehry w Monachium
(stoją od lewej: płk prof. Czesław Jeśman, mjr dr n. med. Waldemar Machała, mjr dr n. med. Dariusz Stopczyk, mjr dr n. med. Tomasz Stefaniak, płk dr n. med. Marian Dóczyński, płk prof. Zbigniew Dudkiewicz

Akademią Medyczną im. S. M. Kirowa w byłym Leningradzie (St. Petersburg) i obejmowała konsultacje naukowe i szkoleniowe oraz kształcenie doskonalące oficerów Zakładu OOOZW.

Zakład OOOZW pełnił rolę wiodącą w dyscyplinach wojskowo-medycznych tak w obrębie Instytutu Medycyny Wojskowej, jak również w całej WAM. Oddziaływanie na inne dyscypliny wojskowo-medyczne i medyczne wyrażało się poprzez przedsięwzięcia szkoleniowe, naukowe i organizacyjne. Oddziaływaniu na dyscypliny wojskowo-medyczne sprzyjało również wyznaczenie kierownika Zakładu OOOZW na nieetatowe stanowisko Naczelnego Specjalisty WP w dziedzinie OOOZW. Funkcję tę pełnił w latach 1974-1985 płk prof. A. Słowiński, w latach 1998-2004 pełnił ją płk dr M. Dóczyński. Płk prof. A. Słowiński w latach 1980-1985 był również przewodniczącym zespołu naczelnich specjalistów WP, obejmującym wszystkich specjalistów pionu wojskowo-medycznego wojska.

Praca w Zakładzie OOOZW dawała oficerom szeroki obraz nie tylko własnej dyscypliny naukowej, ale również dziedzin pokrewnych, a także stwarzała okazję do nabycia umiejętności kierowania większymi zespołami ludzkimi. Stwarzało to sytuację, w której oficerowie Zakładu po latach służby w jego składzie chętnie byli wyznaczani na różne kierownicze stanowiska służbowe w Uczelni i poza nią, a także w ogniwach kierowniczych społecznej służby zdrowia.

W Zakładzie OOOZW panowała zawsze atmosfera koleżeńskości i życzliwości, pozbawiona większych animozji i napięć między służącymi w niej oficerami, co miało dodatni wpływ na wykonywanie zadań służbowych i powodowało, że oficerowie którzy już opuścili Zakład wspominają go pozytywnie i z sentymentem oraz chętnie uczestniczą w okazjonalnych spotkaniach koleżeńskich, które stały się już akceptowaną tradycją.

W podsumowaniu można stwierdzić, że Zakład OOOZW posiada znaczne i trwałe osiągnięcia, do których należy zaliczyć:

- stworzenie silnego ośrodka naukowo-badawczego i szkoleniowego wojskowej służby zdrowia,
- rozwój badań nad teorią i praktyką zabezpieczenia leczniczo-ewakuacyjnego działań bojowych wojsk w różnych warunkach,
- wykształcenie dużej liczby specjalistów z OOOZW,
- pełnienie wiodącej roli w Instytucie Medycyny Wojskowej,
- przygotowywanie, organizowanie i główny udział w przeprowadzeniu dużych ćwiczeń polowych WAM (ćwiczenia pod kryptonimem „Lato”, „Zima”, „Lancet”, „Eskulap”),
- przekazanie dużej liczby wysokokwalifikowanych oficerów z Zakładu na ważne kierownicze

stanowiska w WAM, WP i w społecznej służbie zdrowia.

Wybiegając myślą w przyszłość można określić najbliższą perspektywę:

- kontynuowanie rozwoju nauk wojskowo-medycznych, połączonego z określonymi przeobrażeniami i powstawaniem nowych obszarów zainteresowań i nowych dyscyplin,
- szkolenie kadr medycznych dla potrzeb Sił Zbrojnych z uwzględnieniem zmieniającego się zakresu i form organizacyjnych ich działania (misje pokojowe, zapobieganie konfliktom, akcje humanitarne itp.),
- przygotowywanie oficerów lekarzy WP do działania w międzynarodowych misjach pokojowych i stabilizacyjnych w ramach mandatu ONZ oraz Sojuszu Północnoatlantyckiego,
- przewidywać można również, że Zakład OOZW uczestniczyć może w szkoleniu w zakresie organizacji ochrony zdrowia wojsk lekarzy wojskowych państw sojuszniczych (w ramach NATO) oraz neutralnych (w ramach Unii Europejskiej).

Należy jednak stwierdzić, że przyszłość i rozwój Zakładu OOZW zależeć będzie w dużej mierze od pracujących w nim oficerów, ich zaangażowania i szerokiego horyzontu myślowego oraz ich własnych osiągnięć naukowych i dydaktycznych.

W lipcu 2001 r. Minister Zdrowia powołał płk. dr. n. med. M. Dójczyńskiego do pełnienia funkcji konsultanta krajowego w dziedzinie zdrowia publicznego w celu realizacji zadań związanych z obronnością kraju.

W 2002 roku została rozwiązana Wojskowa Akademia Medyczna. Zakład OOZW i ZP rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej w sprawie utworzenia Wojskowego Instytutu Medycznego w Warszawie (Dz. U. Nr 201, poz. 1699) został włączony do jego składu. Jednocześnie siedziba Zakładu została przeniesiona z ul. Żeligowskiego 7/9 do obiektu przy ul. 1 Maja 90 w Łodzi, na terenie zajmowanym przez Centrum Szkolenia Wojskowych Służb Medycznych. Jest to jednostka powstała po rozwiązaniu WAM.

Wręczenie nominacji na konsultantów krajowych ds. wojska
(drugi z prawej płk dr n. med. Marian Dójczyński - kierownik Zakładu OOZW)

Zadania realizowane obecnie w nowej sytuacji przez Zakład obejmują szkolenie, działalność naukowo-badawczą i organizacyjną.

Zadania szkoleniowe Zakładu na poziomie przeddyplomowym odnoszą się do podchorążych byłej WAM (lata 2003-2005) oraz studentów Wydziału Wojskowo-Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego, jak również do studentów Akademii Medycznych, odbywających przeszkolenie wojskowe zgodnie z porozumieniem Ministrów Obrony Narodowej i Edukacji.

W zakresie szkolenia podyplomowego działalność Zakładu dotyczy:

- prowadzenia kursów doskonalących dla oficerów lekarzy,
- szkolenia lekarzy absolwentów Akademii Medycznych kandydatów na stanowiska służbowe w wojskowej służbie zdrowia,
- prowadzenia kursów specjalizacyjnych w zakresie Zdrowia Publicznego,
- prowadzenia kursów dla lekarzy specjalizujących się w różnych dziedzinach medycyny z zakresu zdrowia publicznego, bioetyki i prawa medycznego (przyjmowanie zaliczeń i wpis do karty specjalizacji).

W zakresie działalności naukowo-badawczej Zakład prowadzi:

- tematy badawcze zlecone przez MON,
- organizuje konferencje naukowo-szkoleniowe w zakresie tematyki wojskowo-medycznej.

Poprzez współpracę z Centrum Szkolenia Wojskowych Służb Medycznych oraz Wydziałem Wojskowo-Lekarskim Uniwersytetu Medycznego, Zakład OOZW i ZP czynnie uczestniczy w kształceniu kadr wojskowej służby zdrowia oraz realizuje różne zadania zlecone przez przełożonych służbowych.

W roku 2003 obsadę personalną Zakładu stanowili:

- płk dr n. med. Marian Dójczyński – kierownik Zakładu,
- ppłk dr n. med. Henryk Kapusta – adiunkt,
- mjr dr n. med. Marek Skalski – adiunkt,
- kpt. dr n. med. Andrzej Jankowski – adiunkt,
- por. dr n. med. Jarosław Wojsa – asystent.

Zakład OOZW dobrze spełniał i spełnia odpowiedzialne i trudne obowiązki naukowe i szkoleniowe nakładane przez przełożonych, wnosił i wnosi swój wkład w rozwój nauk wojskowo-medycznych oraz w dzieło przygotowania wykwalifikowanego personelu służby zdrowia dla potrzeb Sił Zbrojnych RP.

Zakład Ochrony Radiologicznej i Toksykologii

Zakład Ochrony Radiologicznej i Toksykologii rozpoczął swoją działalność jako Cykl Sanitarnej Obrony Przeciwdrocznej i Toksykologii w ówczesnym WCWMed w 1950 r. Z chwilą powołania do życia WAM istniał jako Katedra Broni Specjalnych (1958-1964) a po powstaniu Instytutu Medycyny Wojskowej został do niego włączony w 1970 r. pod obowiązującą obecnie nazwą – Zakład Ochrony Radiologicznej i Toksykologii.

Zakład realizował zadania szkoleniowe i naukowo-badawcze.

Działalność dydaktyczna obejmowała:

- kształcenie stacjonarne i polowe podchorążych WAM,
- szkolenie podyplomowe lekarzy, stomatologów i farmaceutów wojskowych,
- szkolenie rezerw służby zdrowia WP w odniesieniu do personelu z wyższym i średnim wykształceniem medycznym.

Tematyka szkoleniowa obejmowała:

- toksykologię wysokotoksycznych bojowych środków trujących oraz podstawy leczenia zatruc tymi związkami,
- toksykologię toksycznych środków przemysłowych, płynów technicznych i paliw rakietowych,
- zagadnienia ochrony przed promieniowaniem jonizującym i promieniotwórczymi skażeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi,
- zagadnienia ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym wysokiej częstotliwości,
- postępowanie leczniczo-ewakuacyjne ze skażonymi bst, substancjami promieniotwórczymi i napromienianymi,
- prognozowanie skażeń bst, toksycznymi środkami przemysłowymi oraz środkami promieniotwórczymi.

Tematyka prac naukowo-badawczych obejmowała:

- badania nad toksycznością i efektami biologicznymi bst i toksycznych środków przemysłowych,
- badania nowych środków i sposobów leczenia i zapobiegania zatruciom bst i toksycznymi środkami przemysłowymi,
- optymalizację postępowania profilaktycznego i leczniczego w zatruciach bst i toksycznymi środkami trującymi,
- badania nad efektami biologicznymi promieniowania jonizującego w organizmie na różnych poziomach struktury komórek i tkanek,
- opracowania z zakresu ochrony zdrowia żołnierzy przed promieniowaniem jonizującym i skażeniami promieniotwórczymi.

Obsada kierownicza Zakładu OR i T wyglądała następująco:

- płk prof. Stanisław Andrzejewski (1970-1980),
- płk dr n. med. Włodzimierz Smok (1981-1992),
- płk prof. Józef Kocur (1993-1996),
- płk prof. Józef Ścianowski (1997-2002).

W Zakładzie wykonano 3 prace habilitacyjne, 14 rozpraw na stopień doktora nauk, 16 specjalizacji lekarskich i 14 prac magisterskich. Pracownicy Zakładu opublikowali 285 prac naukowych.

Zakład współpracował m.in. z Wojskowym Instytutem Chemii i Radiometrii, Wojskowym Instytutem Higieny i Epidemiologii im. gen. Kaczkowskiego, Instytutem Medycyny Pracy i. J. Nofera w Łodzi oraz innymi instytucjami naukowymi i zakładami produkcyjnymi.

W roku 2000 zmieniono nazwę Zakładu na Zakład Toksykologii, Ochrony Radiologicznej i Środowiska.

Zakład Ochrony Radiologicznej i Toksykologicznej
od lewej: dr Jolanta Smok, ppor. lek. Witold Wrocławski, płk prof. Józef Ścianowski (kierownik Zakładu), ppłk dr farm. Andrzej Kalski

Zakład Medycyny Zapobiegawczej

W ramach powołanej do życia w 1958 r. WAM utworzono Katedrę Higieny i Epidemiologii Wojskowej, która była kontynuatorką istniejącego w WCWMed Cyklu Higieny Wojskowej (kierownik płk prof. Bolesław Gwóźdź) i Cyklu Epidemiologii Wojskowej (kierownik płk dr med. Jerzy Rowiński). W latach 1970-1975 istniały dwa odrębne zakłady: Higieny Wojskowej (kierownik płk prof. Stanisław Zdziennicki) oraz Epidemiologii Wojskowej (kierownik płk prof. Bogumił Tkacz).

W składzie Zakładu znajdowały się pracownice: biochemiczna, immunologii, epidemiologii chorób cywilizacyjnych, higieny ogólnej i wojskowej, wychowania zdrowotnego oraz prób czynnościowych układu krążenia.

Zakład realizował zadania dydaktyczne, naukowe i usługowe.

W zakresie działalności naukowej prowadzone były badania związane z osłoną profilaktyczną żołnierzy Sił Zbrojnych RP w warunkach pokoju i wojny. W ostatnim okresie dołączono cykl badań dotyczących udoskonalenia metod profilaktyki stosowanych w chorobach układu sercowo-naczyniowego żołnierzy w okresie pokoju oraz zmodyfikowania zasad postępowania w zakresie ochrony zdrowia żołnierzy narażonych na szkodliwy wpływ niektórych czynników środowiskowych np. fal elektromagnetycznych.

W działalności dydaktycznej przeddyplomowej Zakład prowadził nauczanie szeroko pojmowanych zagadnień medycyny profilaktycznej, epidemiologii i higieny. Szczególne miejsce miały treści związane z obowiązkami lekarza jednostki wojskowej, dotyczące zachowania dobrego stanu zdrowia, sprawności fizycznej i psychicznej żołnierzy w warunkach służby w okresie pokoju i w czasie wojny, a także w propagowaniu zdrowego stylu życia. W ramach zajęć programowych podchorążowie Wydziału Lekarskiego wysłuchiwali wykładów, odbywali ćwiczenia w pracowniach zakładu, prowadzili również zajęcia w szkołach ponadpodstawowych, przybliżając młodzieży szkolnej zagrożenia cywilizacyjne oraz wynikające z uzależnień toksycznych i biologicznych.

Zakład Medycyny Zapobiegawczej

od lewej: Małgorzata Podolska, kpt. dr n. med. Wojciech Kowalski, płk prof. Andrzej Buczyński (kierownik Zakładu, komendant Instytutu), mjr dr n. med. Dariusz Storczyk, Elżbieta Marcinkowska.

W szkoleniu podyplomowym Zakład miał swój określony programem udział w realizacji zajęć na różnego typu kursach doskonalących dla oficerów lekarzy służby czynnej i rezerwy oraz średniego personelu medycznego.

W zakresie działalności usługowej prowadzone były badania dotyczące oceny środków spożywczych i wody w aspekcie zawartości substancji toksycznych, pierwiastków śladowych i różnorodnych związków chemicznych.

Obsada kierownicza Zakładu Medycyny Zapobiegawczej wyglądała następująco:

- płk prof. Stanisław Zdziennicki (Zakład Higieny 1971-1975),
- płk prof. Bogumił Tkacz (Zakład Epidemiologii 1971-1975),
- gen. bryg. prof. Jerzy Bończak (1975-1978),
- płk prof. Zbigniew Onisk (1978-1989),
- płk prof. Andrzej Grzybowski (1990-1995),
- płk prof. Andrzej Buczyński (1996-2002).

Pracownicy Zakładu obronili jedną rozprawę habilitacyjną i 15 doktoratów oraz opublikowali około 270 prac naukowych.

Zakład współpracował z Wojskowym Instytutem Higieny i Epidemiologii im. gen. Kaczkowskiego w Warszawie.

W 1998 roku Zakład przyjął nazwę Zakładu Medycyny Zapobiegawczej i Promocji Zdrowia.

Zakład Medycyny Morskiej i Tropikalnej

W końcu 1961 roku powstała Katedra Medycyny Morskiej utworzona na bazie istniejącego już wcześniej Wydziału Naukowo-Badawczego Szefostwa Służby Zdrowia Marynarki Wojennej. W skład Katedry Medycyny Morskiej wchodziły trzy zakłady:

- Zakład Epidemiologii i Medycyny Tropikalnej,
- Zakład Higieny Okrętowej i Ergonomii,
- Zakład Medycyny Podwodnej.

Po powstaniu Instytutu Medycyny Wojskowej, Katedra została włączona do jego składu, a w roku 1996 została przekształcona w Zakład Medycyny Morskiej i Tropikalnej, pozostając w składzie Instytutu.

Zakład prowadził (i prowadzi nadal, będąc w składzie Wojskowego Instytutu Medycznego w Warszawie) działalność szkoleniową i naukowo-badawczą.

W ramach działalności szkoleniowej prowadzone są wykłady z zakresu medycyny morskiej i tropikalnej dla podchorążych WAM (lata 2003-2005), z higieny okrętowej i medycznych problemów ratownictwa morskiego oraz dla podchorążych Akademii Marynarki Wojennej - z wybranych zagadnień medycyny morskiej.

W szkoleniu podyplomowym prowadzone są kursy z zagadnień medycyny morskiej i tropikalnej dla lekarzy rozpoczynających służbę na jednostkach pływających i brzegowych Marynarki Wojennej oraz dla personelu zabezpieczającego polskie kontyngenty wojskowe udające się w ramach misji pokojowych ONZ do krajów o odmiennym klimacie. W Zakładzie prowadzona jest również specjalizacja lekarzy na I° i II° stopień wojskowej medycyny morskiej i specjalizację tę uzyskało ogółem ponad 150 lekarzy wojskowych.

Działalność naukowo-badawcza Zakładu dotyczyła szeroko pojętych zagadnień związanych z tytułem Zakładu. Wynikiem tej działalności było m.in. uzyskanie tytułów profesora przez pięciu oficerów (prof. prof. Augustyn Dolatkowski, Kazimierz Ulewicz, Tadeusz Doboczyński, Stanisław Klajmon, Kazimierz Dęga), 11 osób stopnia doktora habilitowanego i 33 osoby stopnia doktora nauk. Pracownicy Zakładu opublikowali ponad 550 prac naukowych w czasopiśmie specjalistycznych krajowych i zagranicznych, opracowali i wydali drukiem kilka podręczników i skryptów m.in. po raz pierwszy w Polsce „Higienę okrętową”. W Zakładzie mieściła się redakcja rocznika *Służby Zdrowia Marynarki Wojennej*, którego wydano drukiem łącznie 30 tomów.

Pracownicy Zakładu brali udział w 55 konferencjach krajowych i 16 międzynarodowych. Oficerowie lekarze Zakładu uczestniczyli w dalekomorskich rejsach zagranicznych, w charakterze lekarzy okrętowych lub członków zespołów badawczych oraz byli w składzie załogi ORP „Wodnik” w operacji „Pustynna Burza” w Iraku, a także w misjach pokojowych w Egipcie, Syrii i Kambodży.

W ramach działalności racjonalizatorskiej i nowatorskiej opracowano w Zakładzie ponad 25 wdrożo-

nych do praktyki wniosków, w tym kilka patentów. Przeprowadzono kompleksową ocenę zagrożeń zdrowotnych oraz sytuacji ergonometrycznych na ORP „Kaszub” i „Szkwał”, a także opracowano i wdrożono system nurkowania saturowego. W Zakładzie przygotowano również kilka instrukcji służbowych dla potrzeb służby zdrowia Marynarki Wojennej.

W Zakładzie badano również wpływ służby w tropiku na stan zdrowia i wydolność psychofizyczną żołnierzy i marynarzy.

Zakładem Medycyny Morskiej i Tropikalnej kierowali:

- kmdr prof. Augustyn Dolatkowski (1961-1969),
- kmdr prof. Kazimierz Ulewicz (1969-1980),
- kmdr prof. Kazimierz Dęga (1981-1999),
- kmdr dr hab. n. med. Romuald Olszański (1999-2002).

Za swoją działalność naukowo-badawczą pracownicy Zakładu byli wielokrotnie nagradzani i wyróżniani, a sam Zakład został udekorowany odznaką honorową województwa gdańskiego i miasta Gdyni oraz Medalem za Zasługi dla Marynarki Wojennej.

Zakład Medycyny Morskiej i Tropikalnej zlokalizowany jest w Gdyni i od 2003 roku wchodzi w skład Wojskowego Instytutu Medycznego w Warszawie.

Zakład Taktyki Ogólnej i Rodzajów Wojsk

Zakład Taktyki Ogólnej i Rodzajów Wojsk powstał na bazie istniejącego w WCWMed Cyklu Taktyki Ogólnej (kierownik płk Kania) oraz późniejszej istniejącej od czasu powołania do życia w 1958 roku WAM Katedry Taktyki Ogólnej i Rodzajów Wojsk (kierownik płk dypl. S. Raj). Z chwilą powołania WAM Zakład ten został włączony do składu Instytutu Medycyny Wojskowej.

W skład Zakładu TO i RW wchodziły komórki przedmiotowe:

- taktyki ogólnej i rodzajów wojsk,
- taktyki tyłów,
- topografii wojskowej i geografii wojskowej,
- zespół wykładowców przedmiotów specjalistycznych: łączności, szkolenia inżynieryjno-saperskiego,

Zakład Taktyki Ogólnej i Rodzajów Wojsk

od lewej: płk inż. Jan Szwedo, ppłk mgr inż. Ryszard Krzepakowski, ppłk mgr inż. Andrzej Pluciński, płk dypl. Wojciech Król, płk dr hab. Zbigniew Kwiasowski, mjr mgr inż. Wojciech Bieńkowski, ppłk dypl. Marek Rogowski, mjr dr Włodzimierz Leszczyński, płk dypl. Krzysztof Bąkowski.

ogniowego, chemicznego i samochodowego.

Zakład prowadził działalność szkoleniową w wyżej podanych kierunkach i spełniał ważną rolę w szkoleniu ogólnowojskowym podchorążych WAM. Zakład, w korelacji z pozostałymi zakładami Instytutu Medycyny Wojskowej przygotowywał późniejszych absolwentów WAM do samodzielnej pracy na stanowiskach dowódczo-medycznych (starszy lekarz oddziału wojskowego) w jednostkach wojskowych oraz uczestniczył w doskonaleniu kadry zawodowej na kursach organizowanych przez kierownictwo Służby Zdrowia WP.

Cele dydaktyczne poszczególnych przedmiotów realizowane były poprzez wykłady, seminaria, konserwatoria i ćwiczenia grupowe prowadzone w garnizonie oraz w trakcie szkolenia poligonowego przy wykorzystaniu sprzętu dydaktycznego, a w trakcie szkolenia poligonowego – również sprzętu bojowego.

Zadania naukowe realizował Zakład w ramach wykonywania resortowych tematów badawczych oraz drogą uzyskiwania przez kadrę Zakładu kolejnych stopni naukowych. W zakresie naukowym i szkoleniowym Zakład współpracował z Akademią Obrony Narodowej, Wojskową Akademią Techniczną i Akademią Marynarki Wojennej oraz innymi wojskowymi ośrodkami naukowo-badawczymi.

Tematy prac naukowo-badawczych prowadzonych przez Zakład były następujące:

- Zabezpieczenie bojowe pododdziałów i oddziałów medycznych w walce i operacji,
- Zabezpieczenie logistyczne pododdziałów i oddziałów medycznych w walce i operacji.

Następujący oficerowie Zakładu uzyskali stopnie naukowe:

- płk Sergiusz Raj - doktor nauk humanistycznych,
 - płk Ryszard Woźniak - doktor nauk technicznych, doktor habilitowany nauk technicznych,
 - płk Zbigniew Kwiasowski - doktor nauk wojskowych, doktor habilitowany nauk wojskowych,
- profesor nadzwyczajny WAM.

Zakładem TO i RW kierowali:

- płk dr Sergiusz Raj (1970-1989),
- płk prof. WAM Zbigniew Kwiasowski (1989-2002).

Zakład Farmacji Wojskowej

W ramach utworzonej WAM powstała w 1958 roku pracownia zaopatrzenia medycznego w dwuosobowym składzie wchodząca w skład Katedry Organizacji i Taktyki Służby Zdrowia. W 1961 r. pracownia przeobrażona została w Zakład Zaopatrzenia Medycznego, a w późniejszym okresie Zakład został przemianowany na Zakład Farmacji Wojskowej.

Zakład realizował zadania szkoleniowe i naukowo-badawcze.

Zadania szkoleniowe obejmowały:

- w szkoleniu przeddyplomowym nauczania zagadnień zaopatrzenia medycznego i materiałoznawstwa sanitarnego dla podchorążych Wydziału Lekarskiego i Wydziału Farmaceutycznego i Stomatologicznego Uczelni,
- w szkoleniu podyplomowym kształceniem objęci byli oficerowie służby zdrowia zawodowi i rezerwy w ramach różnego rodzaju kursów doskonalących oraz specjalizacji medycznych.

Zadania szkoleniowe realizował Zakład w ścisłej korelacji z Zakładem Organizacji Ochrony Zdrowia Wojsk.

Tematyka prac naukowo-badawczych obejmowała dwa zasadnicze kierunki:

- organizacja zaopatrzenia medycznego wojsk (usprawnienia w organizacji zaopatrzenia, usprawnienia i unowocześnienie polowego wyposażenia służby zdrowia, nowe typy opatrunków włókninowych i przeciwoparzeniowych), wykorzystanie roślin leczniczych dla potrzeb medycznych w warunkach ekstremalnych, produkcja płynów infuzyjnych w warunkach polowych,
- ocena destrukcyjnych skutków działania naturalnych i bojowych czynników zewnętrznych na środki lecznicze i materiały medyczne będące na wyposażeniu wojskowej służby zdrowia (ustalanie stopnia rozpadu hydrolitycznego, wykazywanie zmian w następstwie działania promieniowania jonizującego).

Obsada kierownicza Zakładu wyglądała następująco:

- płk prof. Henryk Chwiałkowski (1958-1967),
- płk prof. Tadeusz Mosiniak (1968-1986),
- płk dr Jan Szuszkiewicz (1987-1995),
- (p.o.) ppłk dr n. med. Bogdan Śmielak (1996-1997).

Oficerowie Zakładu uzyskali 2 tytuły profesorskie, 2 stopnie doktora habilitowanego, 9 stopni doktora nauk. Opracowano 5 patentów. Zakład zorganizował 3 zjazdy naukowe, a jego oficerowie uczestniczyli czynnie w 31 zjazdach i konferencjach naukowych.

Oficerowie Zakładu byli wielokrotnie wyróżniani przez przełożonych za wykonane prace naukowe. Dla potrzeb szkolenia przeddyplomowego opracowano w Zakładzie 2 podręczniki i 6 skryptów.

W 1997 roku Zakład Farmacji Wojskowej został zlikwidowany a jego funkcje szkoleniowe oraz pracowników przejął Zakład Organizacji Ochrony Zdrowia Wojsk.

Zakład Nauk Społecznych

W 1958 roku w nowopowstałej WAM powołano do życia Katedrę Nauk Społecznych, przekształconą w 1991 r. w Katedrę Nauk Humanistycznych, a w 1996 r. w Zakład Nauk Społecznych włączony do Instytutu Medycyny Wojskowej.

Zakład prowadził szkolenie przeddyplomowe podchorążych WAM oraz brał udział w szkoleniu podyplomowym w ramach zajęć Instytutu Medycyny Wojskowej.

Zajęcia szkoleniowe prowadzone były z następujących przedmiotów:

- ekonomia i ekonomika służby zdrowia,
- filozofia, filozofia medycyny, etyka ogólna i normatywna, bioetyka,
- historia wojska i wojskowej służby zdrowia,
- pedagogika,
- psychologia ogólna i wojskowa,
- teoria państwa i prawa, prawa humanitarne i praw człowieka.

Badania naukowe Zakładu obejmowały następujące przedmioty:

- historia wojska i wojskowej służby zdrowia oraz polskiej medycznej myśli wojskowej,
- etyka zawodu lekarza wojskowego, międzynarodowego prawa humanitarne, związki deontologii lekarskiej z prawami człowieka,
- zasady finansowania służby zdrowia oraz gospodarki finansowej w wojsku.

Zakładem (Katedrą) kierowali:

- ppłk mgr Jerzy Dworniak (1958-1966) (p.o.),
- płk prof. Longin Indisow (1966-1990),
- płk doc. Tadeusz Szewczyk (1900-1993) (p.o.),
- prof. Andrzej Felchner (1993-2001).

Zakład współpracował z Akademią Obrony Narodowej, Wojskową Akademią Techniczną, Akademią Medyczną w Łodzi oraz z wieloma towarzystwami i organizacjami naukowymi a także społecznymi.

W Zakładzie przeprowadzono 4 przewody habilitacyjne oraz 12 doktorskich, opublikowano łącznie ok. 400 prac i sprawozdań naukowych.

Zakład Historii i Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia

W roku 1971 reaktywowany został Zakład Historii Medycyny, który w ramach WAM istniał z przerwami początkowo jako Katedra, a potem jako Studium Historii Medycyny (kierownik płk dr med. Władysław Chimiak). W styczniu 1973 roku rozpoczęło działalność Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia, ściśle związane z Zakładem.

Zakład prowadził działalność szkoleniową i naukowo-badawczą.

Zakład prowadził zajęcia dydaktyczne w szkoleniu przeddyplomowym dla podchorążych Uczelni na II roku studiów oraz w szkoleniu podyplomowym, głównie dla pracowników służby zdrowia rezerwy.

Tematyka badań naukowych obejmowała:

- dzieje polskiej wojskowej służby zdrowia ze szczególnym uwzględnieniem okresu obu wojen światowych oraz lat międzywojennych,
- dzieje polskiego szkolnictwa wojskowo-medycznego,
- zagadnienia zdrowotności narodu polskiego w latach drugiej wojny światowej,
- zagadnienia działalności naukowej, społecznej i politycznej polskich medyków wojskowych w czasach najnowszych.

Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia jest unikalną w naszym kraju placówką obejmującą następujące działy tematyczne:

- sprzęt medyczny używany w wojskowej służbie zdrowia, głównie w warunkach polowych,

- mundury żołnierzy medyków,
- dokumenty i starodruki, ikonografie,
- odznaczenia i medale związane tematycznie z wojskową służbą zdrowia,
- zbiory pamiątek po patronie Akademii gen. prof. Bolesławie Szareckim.

Muzeum było wyróżniane przez Ministerstwo Obrony Narodowej oraz Ministerstwo Kultury i Sztuki.

Zakładem Historii Medycyny kierowali:

- płk dr med. Tadeusz Brzeziński (1971-1973),
- płk dr med. Feliks Piotrowski (1973-1980),
- płk doc. Tadeusz Brzeziński (1980-1981),
- płk prof. Longin Indisow (1981-1984) (kurator),
- płk dr hab. med. Czesław Jeśman (1984-2002).

W Zakładzie 5 jego pracowników uzyskało stopnie naukowe doktora nauk, 3 pracowników stopnie doktora habilitowanego; opublikowano około 300 prac i doniesień naukowych.

W roku 1998 Zakład Historii Medycyny został połączony z Zakładem Nauk Społecznych w Zakład Historii Medycyny i Nauk Społecznych..

Zakład ten realizował następujące przedmioty:

- historia medycyny,
- historia wojska i wojskowej służby zdrowia,
- socjologia wojska i medycyny,
- pedagogika,
- psychologia ogólna i wojskowa,
- ekonomia i ekonomika służby zdrowia.

Zakład Historii Medycyny

od lewej: mjr dr Marek Komasiński, Elżbieta Szwed, płk prof. Czesław Jeśman (kierownik Zakładu), ppłk dr Zdzisław Jezierski, mgr Jolanta Chechlińska

Zakład Metodyki Pracy Służby Zdrowia w Jednostce Wojskowej

Zakład Metodyki Pracy Służby Zdrowia w Jednostce Wojskowej powołany został jako część składowa (pracownia) Zakładu Organizacji Ochrony Zdrowia Akademii Medycznej w Łodzi. Był to rok 1961. Pracą Zakładu kierował doc. Janusz Indulski, a obsadę nauczycieli akademickich stanowili:

- mjr dr med. Feliks Piotrowski – adiunkt,
- kpt. lek. Zdzisław Trzęsicki – asystent,
- por. lek. Jan Wieczorek – asystent.

Zakład zajmował się głównie działalnością dydaktyczną. Dla podchorążych WAM I roku studiów prowadzone były zajęcia ze statystyki medycznej, dla III roku - z medycyny społecznej oraz dla V roku - z organizacji ochrony zdrowia. W tym początkowym okresie Zakład znajdował się w pomieszczeniach Akademii Medycznej w Łodzi przy ul. Narutowicza Nr 96.

W roku 1967 Zakład przyjął nazwę Zakładu Organizacji Ochrony Zdrowia i Służby Zdrowia Obrony Cywilnej, został włączony w skład Katedry Organizacji i Taktyki Wojsk i Służb WAM oraz przeniesiony do pomieszczeń w obiekcie przy ulicy Żeligowskiego 7/9. Na kierownika Zakładu powołany został płk doc. Kazimierz Uglik. Dokonane zostały również zmiany w składzie osobowym Zakładu. Odeszli mjr dr med. F. Piotrowski (do Studium Wojskowego AM w Łodzi) oraz kpt. lek. J. Wieczorek (do Zespołu Sanatoryjnego w Łądku Zdroju), a do pracy w Zakładzie skierowany został na stanowisko asystenta por. lek. Stanisław Pniewski. Asystentem Zakładu pozostał mjr lek. Zdzisław Trzęsicki.

Działalność dydaktyczna Zakładu obejmowała :

- prowadzenie zajęć z zakresu organizacji ochrony zdrowia i obrony cywilnej oraz działania służby zdrowia w systemie OTK dla podchorążych VI roku studiów WAM oraz słuchaczy kursów podyplomowych,
- prowadzenie zajęć dla podchorążych I roku studiów ze statystyki medycznej,
- prowadzenie przejściowo zajęć dla podchorążych V roku studiów z zagadnień organizacji zabezpieczenia medycznego marynarki wojennej,
- opracowanie materiałów dydaktycznych dla zapewnienia pomocy w szkoleniu podchorążych WAM.

W 1969 roku Zakład przejmując dodatkowo przedmiot matematyki i statystyki medycznej, który prowadzony był dotychczas przez Zakład Biofizyki WAM. Przedmiot ten realizowany był na I roku studiów, a wykładowcami przedmiotu byli dr Tadeusz Miller, mgr Bożena Kulińska, mgr Czesław Domański – pracownicy Uniwersytetu Łódzkiego.

W 1968 roku z inicjatywy płk. doc. Kazimierze Uglika powstaje przy Zakładzie Studenckie Koło Naukowe Medycyny Morskiej, którego opiekunem zostaje jego założyciel. Koło utrzymywało bliskie kontakty z Katedrą Medycyny Morskiej WAM z siedzibą w Gdyni oraz jej szefem kmdr. prof. Augustynem Dolatkovskim. Pod jego kierownictwem członkowie Koła wykonali kilkanaście prac i doniesień naukowych, odbywali praktyki i staże w Katedrze Medycyny Morskiej, a po ukończeniu studiów otrzymali przydziały służbowe do Marynarki Wojennej, co w tym czasie było szczególnie atrakcyjne.

Oprócz realizacji zadań dydaktycznych Zakład realizował również zadania naukowo-badawcze, do których zaliczyć można następujące tematy:

- doskonalenie usług leczniczo-profilaktycznych w placówkach wojskowej służby zdrowia lecznictwa podstawowego i szpitalnego w okresie pokoju,
- ocena wpływu warunków służby wojskowej na stan zdrowia żołnierzy,
- badanie modelu statystycznego absencji chorobowej osób zatrudnionych w przemyśle.

Zakład brał również udział w opracowaniu planu i realizacji interdyscyplinarnych badań nt.: „Ocena stanu zdrowia i skutków narażenia zdrowotnego pracowników Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych w Płocku”.

W latach osiemdziesiątych ub. wieku do wyżej podanych zadań badawczych doszły jeszcze następujące tematy:

- doskonalenie czynności leczniczo-profilaktycznych w oddziałach wojskowych i związkach taktycznych,
- opracowanie modelu organizacyjnego funkcjonowania służby zdrowia garnizonu,
- prowadzenie analizy przyczyn i następstw wypadków u żołnierzy służby czynnej,

- doskonalenie procesu dydaktycznego poprzez wprowadzanie nowoczesnej techniki komputerowej do prowadzenia zajęć,

- badanie struktur organizacyjnych cywilnej służby zdrowia w aspekcie usprawnienia systemu leczniczo-ewakuacyjnego w warunkach masowych strat sanitarnych.

W tym samym czasie Zakład otrzymał zadanie opracowania, wspólnie z Katedrą Obrony Cywilnej Studium Doskonalenia Lekarzy w Warszawie, jednolitej doktryny zabezpieczenia medycznego strat sanitarnych w systemie OTK. Zadanie zostało wykonane i w 1971 roku opracowana doktryna wydana została drukiem jako oficjalne wydawnictwo MZiOS.

W realizacji zadań naukowych Zakład współpracował z Katedrą Medycyny Społecznej AM w Łodzi, Instytutem Medycyny Pracy im. J. Nofera w Łodzi, Zakładem Ekonometrii i Statystyki UŁ w Łodzi oraz Zakładem Elektronicznej Techniki Obliczeniowej.

Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne Zakładu obejmują:

- habilitacje – 2,
- doktoraty – 6,
- specjalizacje I° i II° – 17,
- publikacje – 106,
- patenty – 1,
- projekty racjonalizatorskie – 8.

Pracownicy Zakładu byli wielokrotnie nagradzani i wyróżniani za osiągnięcia naukowo-badawcze. Do najcenniejszych nagród należą:

- naukowa nagroda Zespołowa III Stopnia Ministra Obrony Narodowej,
- naukowa nagroda Szefa Służby Zdrowia Sztabu Generalnego WP,
- nagroda naukowa im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego (nadana przez Komendanta WAM).

Zakładem Metodyki Pracy Służby Zdrowia w Jednostce Wojskowej kierowali:

- doc. Janusz Indulski (1964 - 1970),
- płk doc. Kazimierz Uglik (1971 - 1987),
- płk dr med. Bronisław Lasota (1988 - 1996).

W Zakładzie poza wyżej wymienionymi pracowali następujący nauczyciele akademicki: oficerowie ppłk lek. Norbert Doering, ppłk dr med. Andrzej Polański, mjr lek. Stanisław Cieplucha oraz osoby cywilne: mgr Janina Kotulska, dr mat. Janusz Śmigielski.

W roku 1997 Zakład Metodyki Pracy Służby Zdrowia w Jednostce Wojskowej został rozformowany, a jego obowiązki dydaktyczne oraz kadre nauczycielską przejął Zakład Organizacji Ochrony Wojsk i Zdrowia Publicznego.

Zakład Szkolenia Sanitarnego i Medycyny Katastrof

W roku 1974 w ramach Instytutu Medycyny Wojskowej powołany został do życia Cykl Szkolenia Sanitarnego, przemianowany następnie na początku 1980 r. w Zakład Szkolenia Sanitarnego i Medycyny Katastrof.

Zakład prowadził działalność szkoleniową i naukowo-badawczą.

Działalność szkoleniowa Zakładu obejmowała teoretyczne i praktyczne przygotowanie podchorążych WAM do umiejętności postępowania w udzielaniu pomocy rannym i chorym w stanach bezpośredniego zagrożenia życia w warunkach pokoju i na polu walki, postępowania w przypadkach nagłych oraz nauczania praktycznej reanimacji.

Od roku 1992 Zakład wdrażał również w szkoleniu podyplomowym program nauczania z zakresu medycyny katastrof i stanów nagłych.

Pracownicy Zakładu prowadzili zajęcia teoretyczne i praktyczne na różnego typu szkoleniach w różnych instytucjach i organizacjach (PCK, Politechnika Łódzka, szkoły średnie, studia podyplomowe przy Instytucie Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi itp.).

Dorobek naukowy Zakładu obejmuje 1 pracę doktorską oraz 34 prace ogłoszone drukiem, a także 3 skrypty dla potrzeb podchorążych WAM. Pracownicy Zakładu brali udział w 15 konferencjach i zjazdach naukowych.

Zakładem kierowali:

- płk dr med. Antoni Majka (1970-1990),

- płk doc. Wojciech Raczkowski (1990-1991),
- płk dr med. Adam Rasmus (1991-1998),
- mjr dr n. med. Waldemar Machała (1999-2002).

W roku 2002 Zakładem kierowali bardzo krótko mjr dr med. Piotr Skiba i mjr dr med. Roman Sadowski.

Pracownicy Zakładu brali udział w opracowaniu scenariusza i dokonywali konsultacji podczas realizacji filmu „Pomoc najpierwsza” w ramach programu telewizyjnego „Klinika zdrowego człowieka” w latach 1995-1996.

Zakład Medycyny Ratunkowej i Katastrof
 stoją od lewej: kpt. mgr Andrzej Markiewicz, mgr Elżbieta Miros, mjr dr n. med. Waldemar Machała (kierownik Zakładu), Wiesława Tokarska, por. lek. Mariusz Belkota, mgr Ewa Maj

Zakład Informatyki Medycznej

W 1975 roku powstał w WAM Ośrodek Przetwarzania Informacji, włączony do składu Instytutu Medycyny Wojskowej. W 1979 roku został on przemianowany na Ośrodek Obliczeniowy, a w 1999 roku zostaje przekształcony na samodzielny Zakład Informatyki. Zakład Informatyki prowadził działalność szkoleniową, naukowo-badawczą i usługową.

W ramach działalności szkoleniowej Zakład realizował program nauczania podstaw informatyki dla podchorążych II roku studiów w oparciu o pracownię komputerową.

Prace naukowe Zakładu obejmowały opracowania statystyczne własne oraz innych komórek organizacyjnych Uczelni. Wykonywane były również opracowania statystyczne i graficzne do prac naukowych realizowanych w WAM.

Zakład realizował także opiekę techniczną nad oprogramowaniem i sprzętem komputerowym w całej Akademii, odpowiadał za komputerową sieć uczelnianą i integrację lokalnych sieci komputerowych. Zakład organizował kursy komputerowe stopnia podstawowego dla pracowników WAM i garnizonu łódzkiego.

Zakładem kierowali:

- płk mgr inż. Stanisław Mikołajczyk (1975-1991),

- ppłk dr Józef Paszkowski (1991-1992) (p.o.),
- płk dr inż. Jan Kaczmarek (1992-2002).

Zakład Bioetyki i Prawa Medycznego

Zakład Bioetyki i Prawa Medycznego został powołany do składu Instytutu pod koniec 1998 roku. Zakład realizował zadania dydaktyczne i naukowe.

Zadania dydaktyczne realizowane były w odniesieniu do nauczania przeddyplomowego podchorążych WAM, studentów fizjoterapii i zdrowia publicznego oraz różnego rodzaju kursów (lekarzy, pielęgniarek, sanitariuszy).

W realizacji programu nauczania uwzględniano następujące dziedziny:

- teoria państwa i prawa,
- wybrane zagadnienia prawa wojskowego,
- międzynarodowe prawo konfliktów zbrojnych,
- filozofia medycyny,
- etyka ogólna i normatywna,
- bioetyka i prawo medyczne.

Zadania naukowe Zakładu obejmowały następujące problemy badawcze:

- medycyna wobec praw człowieka,
- europejskie standardy bioetyczne,
- zasady odpowiedzialności cywilnej w praktyce lekarskiej,
- prawo medyczne – odpowiedzialność karna i cywilna,
- obowiązki i prawa personelu medycznego w świetle międzynarodowego prawa humanitarne.

Pracownicy Zakładu współpracowali z podobnymi jednostkami organizacyjnymi kilku Uniwersytetów i Akademii Medycznych w kraju oraz brali udział w pacach Towarzystw Naukowych.

Po rozwiązaniu WAM Zakład włączono w skład Wojskowego Instytutu Medycznego w Warszawie z siedzibą w Łodzi.

Zakładem kierował od chwili założenia i kieruje płk dr Józef Bukowski.

Zakład Bioetyki i Prawa Medycznego
od lewej: ppłk dr Jan Abramowicz, płk dr Józef Bukowski (kierownik Zakładu).

Zakład Alergologii

W roku 1973 powstała przy Poliklinice Szpitala Klinicznego WAM Pracownia Alergologiczna, która w 1997 r. jako nieetatowy Zakład Alergologii została włączona w skład Instytutu Medycyny Wojskowej. Zakład składał się z pracowni badań czynnościowych, gabinetu zabiegowo-testowego oraz gabinetu konsultacyjnego. Zakład prowadził działalność szkoleniową, naukowo-badawczą i usługową. Zakład Alergologii był ściśle związany z pionem klinicznym (laryngologia, dermatologia, pediatria, interna, pulmonologia), a jego obecność w składzie Instytutu Medycyny Wojskowej należy uznać za przypadkową i czasową, dlatego też nie będzie on szerzej przedstawiany w niniejszej pracy.

Ogólny dorobek naukowy ponad 30-letniej działalności Instytutu Medycyny Wojskowej Wojskowej Akademii Medycznej przedstawia się następująco:

- 12 tytułów profesora nauk medycznych,
- 29 stopni naukowych doktora habilitowanego nauk medycznych,
- 100 stopni naukowych doktora nauk medycznych,
- 14 tytułów zawodowych magistra,
- 40 specjalizacji medycznych I^o i II° pracowników własnych oraz ok. 250 osób spoza Instytutu,
- 2332 publikacji naukowych w czasopismach krajowych i zagranicznych,
- 30 podręczników, skryptów, instrukcji służbowych itp.,
- 33 patenty i wnioski racjonalizatorskie,
- 8 zorganizowanych zjazdów i konferencji naukowych,
- 4 nagrody naukowe,
- 127 osób wzięło czynny udział w konferencjach naukowych,
- 35 pozycji innych form działalności naukowej (film naukowy, Roczniki Służby Zdrowia Marynarki Wojennej, itp.).

Instytut Medycyny Wojskowej dobrze spełnił odpowiedzialne i trudne obowiązki naukowe i szkoleniowe, wniósł swój znaczący i trwały wkład w rozwój nauk wojskowo-medycznych oraz w dzieło przygotowania wysokokwalifikowanych kadr służby zdrowia dla potrzeb Sił Zbrojnych RP.

Spotkanie byłych i obecnych pracowników Instytutu (1990)